

הכנסת העשרים ושלוש

יוזמת: חברת הכנסת קארין אלהרר

פ/23/342

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – פרטיות קטינים), התש"ף–2020

1. תיקון סעיף 1 בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, בסופו יבוא "פרטיות הקטין זכאית להתייחסות ייחודית ולהגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים".
2. הוספת סעיף 22. אחרי סעיף 2א לחוק העיקרי יבוא:
- "פרטיות קטין 22. פגיעה בפרטיות של קטין באינטרנט על ידי הורה או אפוטרופוס, מותרת רק כאשר היא נעשית לטובת הקטין ומתוך הגנה על האינטרסים שלו."
3. תיקון סעיף 3. בסעיף 3 לחוק העיקרי –
- (1) אחרי ההגדרה "אדם" יבוא:
- "בעל השליטה במידע" – אדם, לרבות תאגיד וחבר בני אדם, רשות ציבורית, סוכנות או כל גוף אחר, הקובע את האמצעים לאיסוף ועיבוד מידע אישי של קטין במטרה להשתמש במידע זה לצורך מסחרי-כלכלי או לצורך מתן שירות;";
- (2) אחרי ההגדרה "צילום" יבוא:
- "קטין" – אזרח ישראלי שטרם מלאו לו 18 שנים;".
4. הוספת סעיפים 11א ו-11ב. אחרי סעיף 11 לחוק העיקרי יבוא:
- 11א ו-11ב "חובת מבקש מידע 11א. (א) בעל השליטה במידע המבקש מקטין מידע על קטין כהגדרתו בחוק זה לשימוש ולעיבוד, חייב בכל אלה:

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

(1) פרסום הצהרה על מדיניות הגנת הפרטיות הננקטת על ידו בכלל ובנושא קטינים בפרט;

(2) ניסוח בקשת מידע באופן ברור, תכליתי והולם שיכלול את ההשלכות האפשריות של מתן ההסכמה לפגיעה בפרטיות; בקשת המידע תהיה מותאמת לגיל הקטין תוך שימוש בייצוג גרפי, בכתב או באמצעי אחר, כולל אמצעים אלקטרוניים;

(3) בעל השליטה במידע האוסף מידע על קטין במאגר מידע, יאסוף, יעבד וישמור את היקף המידע המצומצם ביותר הנדרש לשם קיום מטרותיו.

(ב) העברת מידע אודות קטין מבעל שליטה לגורם שלישי מחייבת יידוע וקבלת הסכמה נפרדת מהקטין; על בקשת העברת המידע להיות מנוסחת באופן ברור, תכליתי והולם המותאמת לגילו, כולל ייצוג גרפי ועליה לכלול את סוג המידע שיועבר ואת זהות הגורמים להם יועבר המידע.

(ג) (1) לכל קטין, הורה או אפוטרופוס של קטין, הזכות לחזור בו מההסכמה למסירת המידע; ואם חזר בו – לא יהיה בכך כדי לפגוע בחוקיות העיבוד שנעשה לפני כן.

(2) על אופן ביטול ההסכמה להיות קל ופשוט כמו מתן ההסכמה עצמה.

(3) חזר בו מוסר המידע מהסכמתו, יפעל בעל השליטה במידע למחיקתו.

11ב. (א) עיבוד ואיסוף מידע בידי בעל השליטה במידע יתאפשר בתנאים הבאים:

הגבלות עיבוד ואיסוף מידע אודות קטין

(1) המידע מתייחס לקטין שלו מלאו 13 שנים לפחות שנתן את אישורו לאיסוף ועיבוד מידע זה;

(2) המידע מתייחס לקטין שלא מלאו לו 13 שנים אך הורה או אפוטרופוס של הקטין נתנו את אישורם לאיסוף ועיבוד מידע זה;

(3) על בעל השליטה במידע להחזיק תיעוד מפורט ומדויק של קבלת ההסכמה לאיסוף המידע ומטרות השימוש בו, ושל האופן בו השתמש בפועל במידע שבידו.

(ב) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), עיבוד ואיסוף מידע רגיש כהגדרתו בחוק זה לא יבוצע לשם פעילות מסחרית, לרבות דיוור ישיר והצגת פרסומות המיועדות לקטינים, והאיסוף בוצע על בסיס סמכות שנקבעה במפורש בחוק.

דברי הסבר

בעוד שהחוק בישראל מכיר בזכויות מיוחדות לקטינים ובהגנתם, כמצוין בין היתר בחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, ובחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, במרחב הווירטואלי של האינטרנט אין הגנה מיוחדת על קטינים. ואולם, בפועל דווקא שם היא נדרשת במיוחד, משום שהרשת בכלל, והרשתות החברתיות בפרט, הן חלק בלתי נפרד מהחיים החברתיים של הציבור הישראלי ובמיוחד של הקטינים בישראל.

לפי השנתון הסטטיסטי "ילדים בישראל 2017" של המועצה לשלום הילד, כ-87% מהילדים ובני הנוער בישראל גולשים באינטרנט בממוצע לפחות שעותיים ביום. הם לא רק חשופים לאתרים, לרשתות ולאפליקציות השונות כחלק מחיי היום-יום, אלא הפכו לקהל יעד מועדף לפניות מסחריות ולשימוש מניפולטיבי במידע אודותיהם. הרשת הווירטואלית תופסת מקום מרכזי בחייהם והם מבליים מספר שעות לא מבוטל כל יום באתרים שונים וברשתות החברתיות. הפיכת המרחב הווירטואלי לבטוח יותר עבור קטינים היא בהחלט אתגר שעל המדינה לנסות ולעמוד בו, מתוך איזון נכון והתייחסות ראויה לזכותם של קטינים להגנה על פרטיותם.

בעידן של שימוש מסחרי ציני במידע, יש לשמור על פרטיותם של קטינים בישראל, אשר אינם מודעים מספיק לסוגיה או לרמת החשיפה שלהם ברשת. לכן יש להגדיר קטינים כאוכלוסייה או קבוצה פגיעה, הנזקקת להגנה חוקית מיוחדת ומשמעותית יותר ובשל כך חשיבות הגנת הפרטיות של הקטין מובאת כבר בסעיף הראשון בחוק, כהצהרה עקרונית.

כיום החוק הישראלי מתאפיין בהעדר פיקוח והגנה מספקת בסוגיית הפרטיות במידע בכלל ובתחום פרטיות הקטין בפרט, בעוד החקיקה הבין-לאומית בנושא רחבה ומעודכנת הרבה יותר. כך למשל במאי 2018 תכנס לתוקפה התקנה האירופית להגנת המידע, ה-GDPR, המתייחסת לעיבוד מידע של קטינים. בבריטניה זכותם של קטינים לפרטיות היא נגזרת של הזכות לפרטיות, אך נוסף על כך נשקלת חקיקה ספציפית בנוגע לפרטיות הקטין ושימוש במידע אודותיו. בארה"ב נחקק בשנת 1998 חוק הגנת פרטיות ילדים ברשת, Children's Online Privacy Protection Act, הקובע שאתרים אמריקאים ונותני שירותי רשת אחרים חייבים בהסכמת הורים או אפוטרופוס לאיסוף מידע על ילדים מתחת לגיל 13.

בעוד החקיקה הכללית מתעכבת, יש לתת את הדעת שבכל יום נכנסים עוד ועוד קטינים לרשת דרך אתרים, אפליקציות או רשתות חברתיות, כולל חשיפה לפרסומות ממוקדות ושימוש מניפולטיבי במידע. חשיבות העניין מתעצמת עוד יותר נוכח הצורך של ילדים ובני-נוער במרחב פרטי ואישי להתפתחותם האישית וגיבוש זהותם.

מוצע לתת מענה למצב בעייתי זה באמצעות מספר תיקונים לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, ובכלל זה הסדרת אופן קבלת הסכמה לשימוש במידע תנאי השימוש במידע, האחדה של טופס הסכמה לתנאי שירות, איסור פרסומות ואיסור איסוף ועיבוד מידע אישי למטרות מסחריות.

ביתר פירוט, מהות התיקונים המוצעים הם כדלקמן:

תיקון סעיף 1 – בדומה לעקרון ההצהרתי המצוי גם בתקנת ה-GDPR האירופית, הצהרה זו קובעת כי ההגנה על פרטיותם של ילדים צריכה להיות משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים, במיוחד כאשר מדובר בשימוש מסחרי במידע ומחייבת כלים ברורים להגנת פרטיות הקטין.

תיקון סעיף ההגדרות על ידי תוספת של שתי הגדרות: "קטין" ו"בעל השליטה במידע" שיעזרו להגן על פרטיות קטינים ויחייבו את בעלי השליטה במידע בהוראות החוק.

הוספת סעיף 11א, חובת מבקש מידע – סעיף זה נועד לפרט את החובות המוטלות על מבקש המידע כאשר הוא מבקש מידע אודות קטינים. כיום מסמכי הסכמה לתנאי שימוש נכתבים בצורה שאינה נגישה ומובנת, וכאשר התנאים וההשלכות על הפרטיות לא ברורים, בוודאי לא עבור קטינים. התיקונים נועדו לשנות מצב זה ולוודא שההסכמה של המשתמש נעשית מדעת. מוטלת חובה למזעור היקף המידע הנאסף ובנוסף ישנה הבחנה ברורה בין איסוף המידע ועיבודו לבין העברתו לגורם שלישי. סעיף זה מאפשר שליטה טובה יותר של הקטין, הוריו או האפוטרופוס בהגנה על פרטיות הקטין, תוך הבנה טובה יותר של השלכות ההסכמה. כמו כן, מוענקת לקטין, הוריו או האפוטרופוס הזכות לסגת מההסכמה בכל שלב, מתוך הכרה שראוי שתעמוד לקטין הזכות לבטל הסכמה המביאה לפגיעה בפרטיות.

הוספת סעיף 11ב, העוסק בהגבלות עיבוד ואיסוף מידע אודות קטין, מחייבת איסור איסוף מידע על קטין מתחת לגיל 13 ללא הסכמת הוריו או אפוטרופוס, מתוך ניסיון לאזן בין ההכרה ביכולתם של קטינים לקבל החלטות עצמאיות ובין הצורך להגן עליהם מפני החלטות שהשלכותיהן עלולות להיות חמורות. עוד קובע הסעיף איסור על איסוף מידע רגיש כהגדרתו בחוק זה הנוגע לקטינים מתחת לגיל 13 ללא הסכמה הורית, או של אפוטרופוס וכן את איסור השימוש במידע מצד גורמים מסחריים, כדי להימנע מאיסוף מידע רגיש שלא לצורך, אלא אם כן האיסוף בוצע בסמכות שנקבעה במפורש בחוק. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת מיקי רוזנטל (5241/20 פ).

הצעת חוק זוהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חברת הכנסת קארין אלהרר (38/22 פ).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ב' באייר התש"ף – 26.4.20